# T085 TKL 3 (10) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 45-Tán Thán Tín Hạnh

*Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)*

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 65 1

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 66
GIAÛI THÍCH PHAÅM BOÁN MÖÔI LAÊM: TAÙN THAÙN TÍN HAÏNH

KINH: Baáy giôø Thích-ñeà-hoaøn-nhaân nghó raèng: Neáu thieän nam töû, thieän nöõ nhaân naøo, tai ñöôïc nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì ngöôøi aáy ñôøi tröôùc ñaõ laøm coâng ñöùc ñoái vôùi chö Phaät, vaø ñaõ theo cuøng thieän tri thöùc; huoáng gì thoï trì, thaân caän, ñoïc tuïng, nhôù nghó ñuùng, tu haønh ñuùng nhö lôøi noùi, neân bieát thieän nam töû, thieän nöõ nhaân aáy ñaõ töøng thaân caän chö Phaät nhieàu; hoaëc ñöôïc nghe thoï trì, nhôù nghó ñuùng, tu ñuùng nhö noùi, coù theå hoûi coù theå ñaùp, neân bieát thieän nam töû, thieän nöõ nhaân aáy, Vì ñôøi tröôùc ñaõ cuùng döôøng thaân caän chö Phaät nhieàu, neân nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm maø khoâng kinh, khoâng haõi, khoâng sôï, neân bieát thieän nam töû, thieän nöõ nhaân aáy, trong voâ löôïng öùc kieáp ñaõ tu Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Baáy giôø Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu coù thieän nam töû thieän nöõ nhaân, nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm aáy, khoâng kinh, khoâng haõi, khoâng sôï, nghe roài thoï trì, thaân caän tu haønh ñuùng nhö noùi, thì neân bieát, thieän nam töû, thieän nöõ nhaân aáy, nhö Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng thoái chuyeån. Vì sao? Baïch ñöùc Theá Toân! Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy raát saâu; neáu ñôøi tröôùc tu Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la- maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng laâu, thì khoâng theå tin hieåu Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu coù thieän nam töû thieän nöõ nhaân, huûy baùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, thì neân bieát, ngöôøi aáy ñôøi tröôùc cuõng huûy baùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm. Vì sao? Vì thieän nam töû thieän nöõ nhaân aáy, khi nghe noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, khoâng tin khoâng vui, taâm khoâng thanh tònh, neân bieát thieän nam töû, thieän nöõ nhaân aáy ñôøi tröôùc

khoâng hoûi khoâng naïn Phaät vaø ñeä töû neân nhö theá naøo tu Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt- nhaõ Ba-la-maät; neân tu nhö theá naøo noäi khoâng cho ñeán neân tu nhö theá naøo voâ phaùp höõu phaùp khoâng; neân tu nhö theá naøo boán nieäm xöù, cho ñeán neân tu nhö theá naøo taùm Thaùnh ñaïo phaàn; neân tu nhö theá naøo möôøi löïc Phaät, cho ñeán neân tu nhö theá naøo möôøi taùm phaùp khoâng chung? Thích-ñeà-hoaøn-nhaân noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm aáy, neáu coù thieän nam töû, thieän nöõ nhaân tu Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba- la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba- la-maät khoâng laâu, khoâng tu noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, khoâng tu boán nieäm xöù, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, khoâng tu boán nieäm xöù cho ñeán taùm Thaùnh ñaïo phaàn, khoâng tu möôøi löïc Phaät cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung, thì ngöôøi aáy khoâng tin khoâng hieåu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, coù gì ñaùng quaùi laï! Ñaïi ñöùc Xaù-lôïi-phaát! Toâi kính leã Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñaûnh leã Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø ñaûnh leã Nhaát thieát trí. Phaät baûo Thích-ñeà-hoaøn-nhaân: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Kieàu-thi-ca! Kính leã Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø kính leã Nhaát thieát trí. Vì sao? Kieàu-thi-ca! Vì Nhaát thieát trí cuûa chö Phaät ñeàu töø Baùt-nhaõ Ba-la-maät xuaát sanh. Nhaát thieát trí laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì theá, Kieàu-thi-ca! Thieän nam töû, thieän nöõ nhaân muoán truï ôû Nhaát thieát trí, neân truù ôû Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Neáu thieän nam töû, thieän nöõ nhaân muoán truù ôû Ñaïo chuûng trí, neân taäp haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Muoán döùt taát caû kieát söû vaø taäp khí, neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Thieän nam töû, thieän nöõ nhaân muoán chuyeån phaùp luaân, neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Thieän nam töû thieän nöõ nhaân, muoán ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn, quaû Tö-ñaø-haøm, quaû A-na-haøm, quaû A-la-haùn, neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Muoán ñöôïc Bích-chi Phaät ñaïo, neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, muoán giaùo hoùa chuùng sanh laøm cho ñöôïc quaû Tu-ñaø- hoaøn, quaû Tö-ñaø-haøm, quaû A-na-haøm, quaû A-la-haùn, Bích-chi Phaät ñaïo, neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Neáu thieän nam töû thieän nöõ nhaân muoán giaùo hoùa chuùng sanh laøm cho ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, hoaëc muoán thoáng nhieáp Tyø-kheo taêng, neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Thích-ñeà-hoaøn-nhaân laø vua caùc trôøi, trí tueä lôïi caên vöôït troäi. Vì tin Phaät phaùp, laïi taêng ích gaáp boäi, nhö löûa gaëp gioù, laïi caøng chaùy böøng. Nghe Tu-boà-ñeà duøng caùc nhaân duyeân khen ngôïi Baùt-nhaõ Ba-la- maät, Phaät laáy leõ saâu xa taùn thaønh lôøi khen ngôïi aáy. Ñeá-thích phaùt taâm hy höõu nghó raèng: Neáu thieän nam töû thieän nöõ nhaân, tai ñöôïc nghe kinh Baùt-nhaõ, laø ngöôøi ôû ñôøi tröôùc ñaõ cuùng döôøng nhieàu chö Phaät, laøm coâng ñöùc lôùn, neân ñôøi nay gaëp ñöôïc thaày toát, thieän tri thöùc ñoàng hoïc, nhaân ñôøi

tröôùc cuùng döôøng Phaät, duyeân ñôøi nay gaëp thieän tri thöùc, neân nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì tin ñöôïc, huoáng gì coøn ñoïc tuïng, suy nghó, nhôù nghó ñuùng, tu taäp thieàn ñònh, truø löôïng phaân bieät nghóa lyù yù thuù, hay thaønh töïu söï vieäc. neân bieát ngöôøi aáy, töø nôi chö Phaät vaø ñeä töû quaù khöù, nghe nghóa lyù Baùt-nhaõ Ba-la-maät lieàn tín thoï, khoâng haõi, khoâng sôï. Vì sao? Vì ngöôøi aáy töøng trong voâ löôïng voâ soá kieáp tu caùc coâng ñöùc saùu Ba-la-maät v.v... cho neân tuy chöa ñeán ñòa vò baát thoái chuyeån, maø ñoái vôùi thaâm phaùp chaúng nghi chaúng hoái, thí nhö loâng nhoû khoâ môùi moïc treân ngoùn tay caùi, theo gioù thoåi qua laïi ñoâng taây, coøn loâng öôùt daây thöøng cöùng thì khoâng lay ñoäng. Boà-taùt môùi phaùt taâm cuõng nhö theá, tu ñöùc chaúng laâu, laøm phöôùc caïn moûng, nghe theo lôøi ngöôøi khaùc, khoâng theå tín thoï Baùt-nhaõ Ba-la- maät; neáu tu phöôùc ñöùc laâu, khoâng nghe theo lôøi ngöôøi khaùc, thì coù theå tín thoï Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, khoâng kinh, khoâng sôï. Trong khi Ñeá-thích tö duy nieäm töôûng Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù voâ löôïng coâng ñöùc, Xaù-lôïi-phaát bieát taâm nieäm cuûa Ñeá-thích neân baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Thieän nam töû thieän nöõ nhaân, tuy chöa vaøo Boà- taùt vò, maø coù theå tín thoï Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, khoâng kinh, khoâng sôï, laøm ñuùng nhö lôøi noùi, aáy laø ngöôøi coù phöôùc ñöùc, trí tueä, tín löïc lôùn, neân bieát nhö ñòa vò baát thoái chuyeån khoâng khaùc. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu, khoâng coù töôùng coù theå thuû, coù theå tin, coù theå thoï, neáu tín thoï ñöôïc, ñoù laø hy höõu, nhö ngöôøi troàng caây giöõa khoâng, laø vieäc raát khoù. Taát caû phaøm phu khi ñöôïc phaùp thuø thaéng thì boû vieäc cuõ, nhö ñöôïc caùi vui thieàn ñònh lieàn boû caùi vui nguõ duïc. Cho ñeán nöông choã Höõu ñaûnh boû coâng ñöùc ôû choã Voâ Sôû höõu, khoâng theå khoâng coù nôi nöông töïa maø coù vieäc boû ñöôïc, nhö con saâu ño tìm caønh, ñaët chaân tröôùc môùi tieán böôùc chaân sau, taän cuøng muùt caønh, khoâng coøn choã nöông töïa, môùi trôû lui choã cuõ. Boà-taùt aáy chöa ñaéc ñaïo, ñoái vôùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù choã nöông töïa, maø coù theå tu phöôùc ñöùc, boû naêm duïc, vieäc aáy hy höõu! Trong ñaây noùi veà nhaân duyeân laø ngöôøi aáy ñôøi tröôùc ñaõ tín thoï, tu laâu saùu Ba-la- maät, nhoùm nhieàu caùc phöôùc ñöùc. Traùi vôùi tín thoï laø huûy baùng Baùt-nhaõ. Nhö ngöôøi coù phöôùc ñöùc saâu daøy, laø do tích taäp laâu ngaøy, ngöôøi khoâng tin maø huûy baùng cuõng do taäp quen laâu ngaøy. Hoûi: Neáu ñôøi tröôùc cheâ bai buûy baùng, thì ñaùng ñoïa ñòa nguïc, côù gì laïi ñöôïc nghe Baùt-nhaõ? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi, ngöôøi aáy toäi ñoïa ñòa nguïc ñaõ heát, trôû laïi huûy baùng, chöù khoâng noùi veà thaân keá tieáp sau. Coù ngöôøi noùi: Gaây nghieäp tích chöùa saâu naëng, thì môùi ñöa ñeán quaû



baùo, coøn ngöôøi naøy ñôøi tröôùc, tuy chaúng tin, maø tích chöùa nghieäp chöa daøy, thì chöa chòu quaû baùo; nhôø phöôùc ñöùc dö thöøa ñöôïc sanh trong loaøi ngöôøi, tieáp tuïc laïi khoâng tin. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi, toäi nguõ nghòch, thaân keá tieáp môùi chaéc chaén thoï baùo, coøn toäi khaùc thì khoâng nhö vaäy, hoaëc thaân keá tieáp, hoaëc thaân laâu sau nöõa. Khi aáy, Ñeá-thích noùi vôùi

Xaù-lôïi-phaát: Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy roát raùo khoâng, khoâng coù gì cuûa chính noù, neân raát saâu. Boà-taùt khoâng tu coâng ñöùc laâu, thì taâm nhieãm tröôùc kieân coá, söùc tin nhoû yeáu, neân chaúng tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho ñeán Nhaát thieát trí, thì ñaâu ñuû cho laø quaùi laï. Ñeá-thích suy nghó truø löôïng raèng: Tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät, phöôùc ñöùc voâ löôïng, chaúng tin maéc toäi raát naëng, ngöôøi thaâm aùi Baùt-nhaõ Ba- la-maät neân phaùt ra lôøi raèng: Toâi seõ kính leã Baùt-nhaõ. Vì sao? Vì kính leã Baùt-nhaõ Ba-la-maät, laø kính leã Nhaát thieát trí, kính leã Nhaát thieát trí laø kính leã ba ñôøi möôøi phöông Phaät. Khi aáy, Phaät nhaän lôøi kia, vaø noùi nhaân duyeân taùn thaùn Ba-la-maät, laø taát caû trí tueä cuûa chö Phaät ñeàu töø trong Baùt-nhaõ xuaát sanh, theá neân noùi: Neáu coù Boà-taùt muoán truï trong Nhaát thieát trí cho ñeán thoáng nhieáp Tyø- kheo taêng, thì neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. KINH: Thích-ñeà-hoaøn-nhaân baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Khi Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì theá naøo laø truù Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Thí Ba-la-maät? Theá naøo laø truù noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng? Theá naøo laø truù boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, naêm thaàn thoâng? Theá naøo laø truù boán nieäm xöù cho ñeán taùm Thaùnh ñaïo phaàn? Theá naøo laø truù Phaät möôøi löïc cho ñeán taùm phaùp khoâng chung? Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt laøm sao tu haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät cho ñeán Thí Ba-la-maät, noäi khoâng cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung? Phaät daïy Thích-ñeà-hoaøn-nhaân: Laønh thay, laønh thay! Kieàu-thi-ca! Ngöôøi hoûi ñöôïc vieäc aáy, ñeàu laø do thaàn löïc Phaät. Kieàu-thi-ca! Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neáu khoâng truï saéc laø tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neáu khoâng truï thoï, töôûng, haønh, thöùc laø tu haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät, khoâng truï maét, tai, muõi, thaân, yù, saéc, tieáng, muøi, vò, xuùc, phaùp, nhaõn giôùi, cho ñeán yù thöùc giôùi, cuõng nhö vaäy. Kieàu-thi-ca! Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng truù Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng truù Thieàn Ba-la-maät laø taäp haønh

SOÁ 1509 -LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 66 116

Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng truù Taán Ba-la-maät laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng truù Nhaãn Ba-la-maät laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng truù Giôùi Ba-la-maät laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng truù Thí Ba-la-maät laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nhö vaäy, Kieàu-thi-ca! AÁy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng truù Baùt- nhaõ Ba-la-maät laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Kieàu-thi-ca! Khoâng truù noäi khoâng laø taäp haønh noäi khoâng cho ñeán khoâng truù voâ phaùp höõu phaùp khoâng laø taäp haønh voâ phaùp höõu phaùp khoâng, khoâng truù boán thieàn laø taäp haønh boán thieàn, khoâng truù boán taâm voâ löôïng laø taäp haønh boán taâm voâ löôïng, khoâng truù boán ñònh voâ saéc laø taäp haønh boán ñònh voâ saéc, khoâng truù naêm thaàn thoâng laø taäp haønh naêm thaàn thoâng, khoâng truù boán nieäm xöù laø taäp haønh boán nieäm xöù, cho ñeán khoâng truù taùm Thaùnh ñaïo phaàn laø taäp haønh taùm Thaùnh ñaïo phaàn, khoâng truù möôøi löïc Phaät laø taäp haønh möôøi löïc Phaät, cho ñeán

khoâng truù möôøi taùm phaùp khoâng chung laø taäp haønh möôøi taùm phaùp khoâng chung. Vì sao? Kieàu-thi-ca! Vì Boà-taùt ñoái vôùi saéc khoâng coù ñöôïc choã khaû truù, khaû taäp, cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung, khoâng coù ñöôïc choã khaû truù khaû taäp nôi möôøi taùm phaùp khoâng chung. Laïi nöõa, Kieàu-thi-ca! Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng taäp haønh saéc, neáu khoâng taäp haønh saéc, aáy goïi laø taäp haønh saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung, cuõng nhö vaäy. Vì sao? Vì Boà-taùt ma- ha-taùt aáy quaùn saéc quaù khöù chaúng theå coù ñöôïc, hieän taïi chaúng theå coù ñöôïc, vò lai chaúng theå coù ñöôïc; cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy. Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy raát saâu. Phaät daïy: Saéc chaân nhö raát saâu neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu; thoï, töôûng, haønh, thöùc chaân nhö raát saâu, cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy. Xaù-lôïi-phaát thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy khoù coù theå traéc löôïng. Phaät daïy: Saéc khoù coù theå traéc löôïng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoù coù theå traéc löôïng; thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung khoù coù theå traéc löôïng, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoù coù theå traéc löôïng. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy voâ löôïng. Phaät daïy: VÌ saéc voâ löôïng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy voâ löôïng, vì thoï, töôûng, haønh, thöùc voâ löôïng cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung voâ



löôïng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ löôïng. Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng taäp haønh saéc saâu xa laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng taäp haønh thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung saâu xa laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì töôùng saâu xa cuûa saéc (Kinh Ñaïi Baùt Nhaõ ghi: Saéc taùnh - N.D) chaúng phaûi saéc; töôùng saâu xa cuûa thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung, chaúng phaûi möôøi taùm phaùp khoâng chung, nhö vaäy khoâng taäp haønh, laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Xaù-lôïi-phaát! Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khi taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng taäp haønh saéc khoù traéc löôïng laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng taäp haønh thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán khoâng taäp haønh möôøi taùm phaùp khoâng chung khoù traéc löôïng laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì töôùng saéc khoù traéc löôïng thì chaúng phaûi saéc; töôùng thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung khoù traéc löôïng thì chaúng phaûi möôøi taùm phaùp khoâng chung. Xaù-lôïi phaát! Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khi taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng taäp haønh saéc voâ löôïng laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng taäp haønh thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung voâ löôïng laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì töôùng saéc voâ löôïng thì chaúng phaûi saéc; töôùng thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung voâ löôïng laø chaúng phaûi möôøi taùm phaùp khoâng chung. Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy raát saâu khoù thaáy khoù hieåu, khoâng theå nghó löôøng, khoâng neân noùi ôû

tröôùc Boà-taùt môùi phaùt taâm. Vì sao? Vì Boà-taùt môùi phaùt taâm, nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu aáy, hoaëc seõ kinh sôï, taâm sanh nghi hoái, chaúng tin chaúng haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu aáy, neân noùi ôû tröôùc Boà-taùt ma-ha-taùt ôû ñòa vò baát thoái. Boà-taùt naøy nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu aáy, khoâng kinh, khoâng Sôï, taâm khoâng nghi hoái, thì tin tu ñöôïc. Thích-ñeà-hoaøn-nhaân hoûi Xaù-lôïi-phaát: Neáu ôû tröôùc Boà-taùt ma-ha-taùt môùi phaùt taâm noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu aáy, coù nhöõng loãi gì? Xaù-lôïi-phaát ñaùp Thích-ñeà-hoaøn-nhaân: Kieàu-thi-ca! Neáu ôû tröôùc Boà- taùt môùi phaùt taâm, noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu aáy, hoaëc coù theå seõ kinh sôï, cheâ bai, khoâng tin. Neáu Boà-taùt môùi phaùt taâm nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu, huûy baùng khoâng tin, gieo ba nghieäp aùc ñaïo, thì do nghieäp aáy, raát laâu khoù ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. LUAÄN: Baáy giôø, Ñeá-thích theo Phaät nghe taùn thaùn Baùt-nhaõ Ba-la- maät ñaày ñuû, neân nay hoûi Phaät: Boà-taùt laøm theá naøo truù Baùt-nhaõ Ba-la-maät,

SOÁ 1509 -LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 66 118

Thieàn Ba-la-maät cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung. Phaät taùn thaùn: Laønh thay! Laønh thay! Vì Thích-ñeà-hoaøn-nhaân laø vua trong chö thieân, noùi chaéc chaén ñaùng tin. Hoûi vieäc aáy, döùt nghi cho ñaïi chuùng, thoâng suoát voâ ngaïi, ñöôïc lôïi ích lôùn, neân noùi: “Laønh thay! Laønh thay!”. Laïi nöõa, Phaät cho raèng Ñeá-thích coù theå boû ñöôïc naêm duïc thöôïng dieäu, cung ñieän baûy baùu, coù theå hoûi vieäc laøm cuûa Phaät Hieàn Thaùnh, theá neân noùi: “Laønh thay!” Do thaàn löïc Phaät neân oâng coù theå hoûi ñöôïc vieäc aáy. Trong ñaây coøn coù chö thieân thöôïng dieäu, xem Phaät coù thaàn ñöùc voâ löôïng, maø nay Ñeá-thích ôû giöõa ñaïi chuùng hoûi ñöôïc vieäc Phaät, aáy laø do oai thaàn cuûa Phaät. Nhö trong kinh Trì Taâm noùi: Khi aùnh saùng Phaät nhaäp vaøo thaân thì coù theå hoûi vieäc Phaät. Phaät ñaùp: Kieàu-thi-ca! Neáu Boà-taùt khoâng truù saéc v.v... aáy laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Boà-taùt aáy thaáy saéc coù caùc toäi loãi voâ thöôøng, khoå v.v... neân khoâng truù saéc, neáu khoâng truù saéc töùc laø coù theå taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Ngöôøi phaøm phu heã thaáy saéc thì ñaém saéc, khôûi phieàn naõo ñieân ñaûo, maát ñaïo Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy. Vì vaäy neân khoâng truù, môùi coù theå taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Ñoái vôùi naêm uaån, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi cuõng nhö vaäy. Hoûi: Côù gì moãi moãi töï taäp haønh khoâng truù saùu Ba-la-maät? Ñaùp: Saùu Ba-la-maät v.v... ñeàu laø phaùp laønh, phaùp tu. Vì vaäy neân noùi moãi moãi taäp haønh khoâng truù saùu Ba-la-maät v.v..., khoâng truù naêm uaån, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi, laø taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Neáu ñoái vôùi caùc phaùp aáy khoâng truù tröôùc, thì döùt aùi tröôùc, Vì döùt aùi tröôùc neân taäp haønh thanh tònh ñoái vôùi caùc phaùp saéc v.v... Trong ñaây noùi nhaân duyeân khoâng truù tröôùc: vì khoâng coù ñöôïc choã truù cuûa saéc phaùp v.v..., khoâng coù ñöôïc choã taäp haønh cuûa saéc phaùp v.v... Laïi nöõa, Phaät cho vieäc aáy khoù hieåu khoù tin neân laïi noùi nhaân duyeân: Khoâng taäp haønh saéc laø Boà-taùt thaáy toäi loãi cuûa saéc cho neân khoâng truù saéc, khoâng truù neân khoâng taäp. Taäp saéc goïi laø chaáp thuû töôùng saéc hoaëc

thöôøng hoaëc voâ thöôøng v.v... Laïi nöõa, Boà-taùt thöôøng tu thieän phaùp, chöùa nhoùm, taäp luyeän, thuaàn haäu chaùnh ngöõ, chaùnh nghieäp v.v... neân goïi laø taäp saéc. Nay Boà-taùt muoán taäp haønh Baùt-nhaõ neân taùn hoaïi saéc aáy, khoâng taäp. Vì sao? Vì saéc quaù khöù ñaõ dieät, saéc vò lai chöa coù, neân khoâng theå taäp. Coøn saéc hieän taïi sanh ra lieàn dieät khoâng ngöng truï; neáu noù ngöng truï ñöôïc moät nieäm coøn khoâng

SOÁ 1509 -LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 66 119

taäp, huoáng gì nieäm nieäm dieät. Theá neân trong ñaây noùi lyù do vieäc khoâng taäp saéc, laø vì saéc ba ñôøi chaúng theå coù ñöôïc. (Tích taäp, hoïc ñi, hoïc laïi, laøm ñi laøm laïi maõi goïi laø taäp - N.D). Cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy. Neáu quaùn caùc phaùp ñöôïc nhö vaäy, taùn hoaïi chaúng thuû töôùng, aáy goïi laø taäp saéc v.v..., taäp thaät töôùng cuûa caùc phaùp saéc v.v... Baáy giôø, Xaù-lôïi-phaát theo Phaät ñöôïc nghe nghóa aáy raát hoan hyû, thaâm nhaäp khoâng trí, baïch Phaät raèng: Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu. Phaät nhaän lôøi taùn thaùn ñoù. Vì caùc phaùp "Saéc nhö" v.v... neân raát saâu. Phaät daïy: Khoâng chæ maét thaáy saâu, maø laáy Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaân bieät saéc vaøo nhö thaät neân raát saâu. Nhö nöôùc möa töøng gioït, khoâng goïi raát saâu, hôïp caùc doøng vaøo bieån lôùn môùi goïi laø raát saâu. Saéc v.v... cuõng nhö vaäy, maét trôøi, maét thòt thaáy caïn maø chaúng saâu, neáu laáy maét tueä xem, thì saâu khoâng theå löôøng, raát saâu neân khoù theå traéc löôïng, chæ coù chö Phaät môùi thaáy taän ñaùy noù. Raát saâu khoâng theå traéc löôïng neân goïi laø voâ löôïng. Khoâng coù trí tueä nhaän bieát ñöôïc thaät töôùng cuûa saéc v.v... Vì coù toäi loãi truø löôïng saéc hoaëc thöôøng hoaëc voâ thöôøng. Khi aáy Xaù-lôïi-phaát vaø caùc thính giaû, nghó raèng: Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå traéc löôïng, khoâng coù löôïng, Boà-taùt seõ taäp haønh laøm sao? Phaät bieát yù nghó aáy, neân baûo Xaù-lôïi-phaát raèng: Boà-taùt ma-ha-taùt neáu taäp haønh saéc v.v... raát saâu, thì maát Baùt-nhaõ Ba-la-maät; neáu khoâng taäp haønh saéc raát saâu aáy thì ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Keû phaøm phu ñoän caên neân noùi raát saâu, neáu ngöôøi coù nhaát taâm, phöôùc ñöùc, lôïi caên, laø chaúng phaûi raát saâu, thí nhö nöôùc saâu caïn khoâng nhaát ñònh, ñoái vôùi tieåu nhi laø saâu, ñoái ngöôøi lôùn laø caïn cho ñeán nhö bieån lôùn, ñoái ngöôøi laø saâu, ñoái vôùi vua A-tu-la La-haàu laø caïn. Nhö vaäy, ñoái vôùi phaøm phu, ngöôøi môùi phaùt taâm, ngöôøi giaûi ñaõi laø raát saâu, coøn ñoái vôùi baäc baát thoái chöùa ñöùc laâu ngaøy thôøi caïn. Chö Phaät nhö vua A-tu-la La-haàu, ñoái heát thaûy phaùp khoâng coù saâu, vì ñöôïc giaûi thoaùt voâ ngaïi. Vì theá neân bieát vì chuùng sanh, vì thôøi tieát, caên lôïi ñoän, môùi tu, tu laâu, giaûi ñaõi, tinh taán neân phaân bieät noùi saâu caïn. Khoâng theå traéc löôïng, khoâng coù löôïng, cuõng nhö vaäy. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Saéc v.v... töôùng raát saâu laø chaúng phaûi saéc. Vì sao? Vì taâm sôï haõi, thoái thaát, nghi hoái, neân cho saéc laø raát saâu, saéc töôùng thì khoâng coù saâu, nhö tröôùc noùi. Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy raát saâu, töôùng raát saâu khoù thaáy khoù hieåu. Hoûi: Treân kia noùi Boà-taùt khoâng taäp haønh raát saâu, laø taäp haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät, sao nay Xaù-lôïi-phaát laïi noùi raát saâu?

SOÁ 1509 -LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 66 120

Ñaùp: Chaúng phaûi Xaù-lôïi-phaát ñònh taâm noùi raát saâu, naém ñöôïc yù thuù Phaät, vì ngöôøi khaùc neân noùi raát saâu, theá neân trong ñaây noùi: “Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng neân ôû tröôùc Boà-taùt môùi phaùt taâm noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät”; Boà-taùt taân hoïc nghe trí tueä raát saâu aáy thì taâm hoï thoái maát, neân noùi ôû tröôùc Boà-taùt baát thoái, vì Boà-taùt baát thoái coù trí tueä saâu neân tin chöù khoâng thoái maát, thí nhö choã nöôùc saâu khoâng neân baûo tieåu nhi loäi qua, chæ neân baûo ngöôøi lôùn loäi qua. Ñeá-thích hoûi Xaù-lôïi-phaát: Neáu noùi cho Boà-taùt môùi phaùt taâm, coù nhöõng loãi gì? Xaù-lôïi-phaát ñaùp: Ngöôøi môùi phaùt taâm thì khoâng tin, taâm thoái maát, taâm thoái maát neân sanh nghi hoái, haõi sôï: “Neáu thoï hoïc phaùp nhaát thieát khoâng, sao ta seõ phaûi rôi vaøo ñoaïn dieät? Neáu khoâng thoï hoïc, theá thì lôøi Phaät daïy, sao ta coù theå khoâng thoï hoïc?” Theá neân sôï haõi, sanh nghi hoái. Neáu taâm ñònh thì sanh aùc taø kieán huûy baùng. Quaû baùo huûy baùng nhö theá naøo, nhö ñaõ noùi trong phaåm ñòa nguïc. Trong ñaây kinh löôïc noùi gieo ng- hieäp nhaân veà ba aùc ñaïo thì raát laâu khoù ñöôïc Voâ thöôïng ñaïo. KINH: Thích-ñeà-hoaøn-nhaân hoûi Xaù lôïi phaát: Coù chaêng Boà-taùt ma- ha-taùt chöa ñöôïc thoï kyù, maø nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, khoâng kinh, khoâng sôï ö? Xaù-lôïi-phaát ñaùp: Ñuùng vaäy, Kieàu-thi-ca! Neáu coù Boà-taùt ma-ha-taùt nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu khoâng kinh, khoâng sôï, neân bieát Boà-taùt aáy, khoâng bao laâu, seõ gaëp khoâng quaù moät hai ñöùc Phaät, laø ñöôïc thoï kyù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Boà-taùt ma-ha-taùt aáy phaùt taâm tu saùu Ba-la-maät laâu ngaøy, cuùng döôøng nhieàu ñöùc Phaät, nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu xa aáy khoâng kinh, khoâng sôï, nghe lieàn thoï trì, tu haønh nhö lôøi Baùt-nhaõ Ba-la-maät noùi. Baáy giôø, Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Con muoán noùi thí duï: Nhö thieän nam töû, thieän nöõ nhaân caàu Boà-taùt ñaïo maø ôû trong luùc moäng tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, vaøo thieàn ñònh, sieâng tinh taán, ñaày ñuû nhaãn nhuïc, thuû hoä giôùi, haønh boá thí, tu haønh noäi khoâng, ngoaïi khoâng, cho ñeán ngoài ñaïo traøng; thì neân bieát thieän nam töû, thieän nöõ nhaân aáy coøn gaàn Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, huoáng gì Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, maø trong luùc tænh thöùc tu haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät, vaøo thieàn ñònh, sieâng tinh taán, ñaày ñuû nhaãn nhuïc, thuû hoä giôùi, haønh boá thí, laïi khoâng choùng thaønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, ngoài ñaïo traøng. Baïch ñöùc Theá Toân! Thieän nam töû, thieän nöõ nhaân, thieän caên thaønh

SOÁ 1509 -LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 66 121

töïu, ñöôïc nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thoï trì cho ñeán tu haønh ñuùng nhö noùi; neân bieát Boà-taùt ma-ha-taùt aáy, phaùt taâm troàng caên laønh ñaõ laâu, cuùng döôøng nhieàu ñöùc Phaät, theo cuøng thieän tri thöùc, ngöôøi aáy coù theå thoï trì Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho ñeán nhôù nghó ñuùng. Neân bieát ngöôøi aáy gaàn ñöôïc thoï kyù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Neân bieát thieän nam töû, thieän nöõ

nhaân aáy nhö Boà-taùt ma-ha-taùt ôû ñòa vò baát thoái, khoâng ñoäng chuyeån ñoái vôùi Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà; coù theå ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm. Ñöôïc roài thoï trì, ñoïc tuïng, cho ñeán nhôù nghó ñuùng. Baïch ñöùc Theá Toân! Thí nhö ngöôøi muoán ñi qua moät traêm do tuaàn, hoaëc hai traêm, ba traêm, boán traêm do tuaàn, traûi qua ñoàng vaéng ñöôøng hieåm, ñaàu tieân troâng thaáy caùc töôùng ngöôøi chaên traâu, cöông giôùi, vöôøn röøng, thaáy caùc töôùng nhö vaäy neân bieát saép ñeán thaønh aáp laøng xoùm. Ngöôøi aáy thaáy töôùng kia lieàn nghó raèng: Nhö töôùng ta thaáy ñoù, neân bieát thaønh aáp laøng xoùm khoâng coøn xa, taâm ñöôïc yeân vui, khoâng sôï naïn giaëc, truøng döõ, ñoùi khaùt. Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt cuõng nhö vaäy, neáu ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm naøy, thoï trì, ñoïc tuïng, cho ñeán nhôù nghó ñuùng, neân bieát ñaõ gaàn ñöôïc thoï kyù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà khoâng laâu. Neân bieát Boà-taùt ma-ha-taùt aáy, khoâng phaûi sôï ñoïa vaøo ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Caùc töôùng thaáy tröôùc aáy, ñoù laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu, ñöôïc nghe, ñöôïc thaáy, ñöôïc thoï trì, cho neân nhôù nghó ñuùng. Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! OÂng muoán noùi nöõa, cöù noùi. Baïch ñöùc Theá Toân! Thí nhö ngöôøi muoán thaáy bieát bieån lôùn, phaùt taâm ñi ñeán, chaúng thaáy töôùng caây, chaúng thaáy töôùng nuùi, ngöôøi aáy tuy chöa thaáy bieån lôùn, song bieát bieån lôùn khoâng coøn xa. Vì sao? Vì bieån lôùn ôû choã baèng phaúng khoâng coù töôùng caây töôùng nuùi. Nhö vaäy, baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt neáu nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, thoï trì cho ñeán nhôù nghó ñuùng, tuy chöa ôû tröôùc Phaät ñöôïc thoï kyù kieáp soá hoaëc traêm kieáp, ngaøn kieáp, vaïn kieáp, traêm ngaøn öùc kieáp thaønh Voâ thöôïng ñaïo, song Boà-taùt ñaõ töï bieát gaàn ñöôïc thoï kyù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Vì sao? Vì ñaõ ñöôïc nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, thoï trì, ñoïc tuïng, cho ñeán nhôù nghó ñuùng. Baïch ñöùc Theá Toân! Thí nhö ñaàu xuaân, caùc laù cuõ treân caây ñaõ ruïng, neân bieát caây aáy saép coù laù hoa quaû môùi, troå ra khoâng laâu. Vì sao? Vì thaáy töôùng khôûi ñaàu cuûa caây aáy, neân bieát khoâng laâu laù hoa quaû seõ troå ra. Khi aáy ngöôøi coõi Dieâm-phuø-ñeà thaáy töôùng khôûi ñaàu cuûa caây, ñeàu raát hoan hyû. Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt ñöôïc nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät

SOÁ 1509 -LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 66 122

saâu thaúm, thoï trì, ñoïc tuïng, cho ñeán nhôù nghó ñuùng, tu haønh ñuùng nhö noùi, neân bieát Boà-taùt aáy, caên laønh thaønh thuïc, cuùng döôøng nhieàu ñöùc Phaät. Boà-taùt aáy neân nghó raèng: Thieän caên ñôøi tröôùc theo ñuoåi tôùi Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, do nhaân duyeân aáy neân ñöôïc thaáy ñöôïc nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, thoï trì, ñoïc tuïng, cho ñeán nhôù nghó ñuùng, tu haønh ñuùng nhö noùi. Trong ñaây caùc thieân töû töøng thaáy Phaät, vui möøng nhaûy nhoùt nghó raèng: Tröôùc ñaây caùc Boà-taùt ma-ha-taùt cuõng coù thaáy caùc töôùng tröôùc khi ñöôïc thoï kyù nhö vaäy, nay Boà-taùt ma-ha-taùt naøy cuõng seõ ñöôïc thoï kyù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà khoâng laâu. Baïch ñöùc Theá Toân! Thí nhö ngöôøi meï mang thai, thaân theå naëng neà khoå sôû, ñi böôùc khoâng tieän, ñöùng

ngoài khoâng yeân, nguû aên giaûm ít, khoâng öa noùi naêng, chaùn vieäc ñaõ quen, chòu ñuû thoáng khoå. Coù ngöôøi meï khaùc thaáy töôùng hieän ra tröôùc aáy, bieát ngöôøi kia gaàn sanh. Boà-taùt ma-ha-taùt cuõng nhö vaäy, troàng caên laønh cuùng döôøng nhieàu ñöùc Phaät, tu laâu saùu Ba- la-maät, theo cuøng thieän tri thöùc, caên laønh thaønh töïu, ñöôïc nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu thaúm, thoï trì, ñoïc tuïng, cho ñeán nhôù nghó ñuùng, tu haønh ñuùng nhö noùi. Caùc ngöôøi cuõng bieát Boà-taùt ma-ha-taùt aáy gaàn ñöôïc thoï kyù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà khoâng laâu. Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Laønh thay, laønh thay! OÂng vui noùi ñöôïc, ñeàu nhôø löïc Phaät. Khi aáy Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Hy höõu! Baïch ñöùc Theá Toân! Caùc ñaáng Nhö Lai, ÖÙng cuùng, Chaùnh bieán tri, kheùo phuù chuùc vieäc caùc Boà-taùt ma-ha-taùt. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Caùc Boà-taùt ma-ha-taùt phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, an oån nhieàu chuùng sanh, laøm cho voâ löôïng chuùng sanh ñöôïc vui, vì thöông xoùt ñem an vui lôïi ích cho chö thieân nhaân loaïi. Caùc Boà-taùt aáy khi tu Boà-taùt ñaïo, laáy boán vieäc thu nhieáp voâ löôïng traêm ngaøn chuùng sanh, ñoù laø boá thí, aùi ngöõ, lôïi haønh, ñoàng söï, cuõng laáy möôøi thieän ñaïo thaønh töïu chuùng sanh, töï tu Sô thieàn cuõng daïy ngöôøi khaùc tu Sô thieàn, cho ñeán töï tu ñònh Phi höõu töôûng Phi voâ töôûng xöù, cuõng daïy ngöôøi tu ñònh Phi höõu töôûng, Phi voâ töôûng xöù. Töï tu Thí Ba-la-maät cuõng daïy ngöôøi tu Thí Ba-la-maät, töï tu Giôùi Ba-la-maät cuõng daïy ngöôøi tu Giôùi Ba- la-maät, töï tu Nhaãn Ba-la-maät cuõng daïy ngöôøi tu Nhaãn Ba-la-maät, töï tu Taán Ba-la-maät cuõng daïy ngöôøi tu Taán Ba-la-maät, töï tu Thieàn Ba-la-maät cuõng daïy ngöôøi tu Thieàn Ba-la-maät, töï tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng daïy ngöôøi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Boà-taùt aáy ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät duøng söùc phöông tieän daïy chuùng sanh khieán ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn, maø töï mình khoâng chöùng; daïy chuùng

SOÁ 1509 -LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 66 123

sanh khieán ñöôïc Tö-ñaø-haøm, quaû A-na-haøm, quaû A-la-haùn, maø töï mình khoâng chöùng; daïy chuùng sanh khieán ñöôïc Bích-chi Phaät ñaïo, maø töï mình khoâng chöùng; töï mình tu saùu Ba-la-maät, cuõng daïy voâ löôïng traêm ngaøn vaïn caùc Boà-taùt, khieán tu saùu Ba-la-maät; töï mình truù ñòa vò baát thoái, cuõng daïy ngöôøi truù ñòa vò baát thoái; töï mình nghieâm tònh coõi Phaät, cuõng daïy ngöôøi nghieâm tònh coõi Phaät; töï thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sanh cuõng daïy ngöôøi thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sanh; töï mình ñöôïc Boà-taùt thaàn thoâng cuõng daïy ngöôøi khieán ñöôïc Boà-taùt thaàn thoâng; töï mình nghieâm tònh moân Ñaø-la-ni cuõng daïy ngöôøi nghieâm tònh moân Ñaø-la-ni; töï ñaày ñuû bieän taøi vui noùi cuõng daïy ngöôøi ñaày ñuû bieän taøi vui noùi; töï nhieáp thoï saéc thaân thaønh töïu, cuõng daïy ngöôøi khieán nhieáp thoï saéc thaân thaønh töïu; töï thaønh töïu Ba möôi hai töôùng cuõng daïy ngöôøi thaønh töïu Ba möôi hai töôùng; töï thaønh töïu ñoàng chaân ñòa cuõng daïy ngöôøi thaønh töïu ñoàng chaân ñòa; töï thaønh töïu möôøi löïc Phaät cuõng daïy ngöôøi khieán töï thaønh töïu möôøi löïc Phaät; töï tu boán ñieàu khoâng sôï cuõng daïy ngöôøi tu boán ñieàu khoâng sôï; töï tu möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng daïy ngöôøi tu möôøi taùm phaùp khoâng chung; töï tu

ñaïi töø ñaïi bi cuõng daïy ngöôøi tu ñaïi töø ñaïi bi; töï ñöôïc trí nhaát thieát chuûng cuõng daïy ngöôøi khieán ñöôïc trí nhaát thieát chuûng; töï lìa heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí cuõng daïy ngöôøi lìa heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí; töï chuyeån phaùp luaân cuõng daïy ngöôøi chuyeån phaùp luaân. LUAÄN: Khi aáy Ñeá-thích hoûi Xaù-lôïi-phaát: Coù chaêng coù vò Boà-taùt chöa ñöôïc thoï kyù maø nghe Baùt-nhaõ saâu thaúm aáy, khoâng kinh khoâng sôï? Xaù-lôïi-phaát ñaùp: Khoâng coù ngöôøi khoâng ñöôïc thoï kyù nghe Baùt-nhaõ maø coù theå tin, neáu ngöôøi coù theå tin, neân bieát ngöôøi aáy saép ñöôïc thoï kyù, chaúng qua gaëp moät ñöùc Phaät hai ñöùc Phaät lieàn ñöôïc thoï kyù. Phaät höùa khaû lôøi Xaù-lôïi-phaát noùi. Xaù-lôïi-phaát nghe Phaät höùa khaû lôøi mình noùi, taâm raát hoan hyû, laïi muoán vieäc aáy ñöôïc roõ raøng hôn neân noùi thí duï raèng: Taâm trong moäng bò söùc nguû che laáp, chaúng phaûi chaân taâm laøm; neáu thieän nam töû, thieän nöõ nhaân ôû trong moäng phaùt taâm tu saùu Ba-la-maät, cho ñeán ngoài ñaïo traøng, neân bieát ngöôøi aáy phöôùc ñöùc nhoû, coøn gaàn ñöôïc thoï kyù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, huoáng gì Boà-taùt ma-ha-taùt trong khi thöùc, thaät phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, tu saùu Ba-la-maät maø khoâng gaàn ñöôïc thoï kyù. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu ngöôøi qua laïi trong saùu ñöôøng sanh töû, hoaëc luùc ñöôïc nghe Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thoï trì, ñoïc tuïng, nhôù nghó ñuùng, thì bieát chaéc ngöôøi aáy khoâng laâu seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, nhö caù nuoát löôõi caâu, tuy coøn bôi loäi trong ao, neân bieát noù ra ngoaøi ao khoâng

SOÁ 1509 -LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 66 124

laâu. Haønh giaû cuõng nhö vaäy, tin saâu vaøo Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng coøn ôû laâu trong sanh töû. Trong ñaây Xaù-lôïi-phaát töï noùi thí duï: Ngöôøi muoán ñi qua ñöôøng hieåm. Ñöôøng hieåm töùc laø theá gian. Traêm do tuaàn töùc laø coõi Duïc. Hai traêm do tuaàn laø coõi Saéc. Ba traêm do tuaàn laø coõi Voâ saéc. Boán traêm do tuaàn laø Thanh vaên, Bích-chi Phaät ñaïo. Laïi nöõa, boán traêm do tuaàn laø coõi Duïc; ba traêm do tuaàn laø coõi Saéc; hai traêm do tuaàn laø coõi Voâ saéc; moät traêm do tuaàn laø Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Muoán ra laø, ngöôøi tín thoï tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tröôùc thaáy töôùng caùc phaùp laø, thaáy ñaïi Boà-taùt boû caùi duïc laïc theá gian, thaâm taâm vui Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Thaáy cöông giôùi laø, phaân bieät caùc phaùp ñaây laø phaùp Thanh vaên, ñaây laø phaùp Bích-chi Phaät, ñaây laø phaùp Ñaïi thöøa; nhö vaäy lôïi ích nhoû laø Thanh vaên, lôïi ích lôùn laø Boà-taùt. Coõi ma laø sanh töû, coõi Phaät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nôi cam loä vò baát töû. Thaáy vöôøn röøng laø, caùc caùi vui thieàn ñònh, trí tueä Phaät ñaïo; voâ löôïng töôùng thieän phaùp nhö vaäy. Thaáy xoùm laøng laø nhu thuaän phaùp nhaãn; aáp laø voâ sanh phaùp nhaãn; thaønh laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Ñöôïc an oån laø, Boà-taùt nghe phaùp aáy tö duy truø löôïng, tu haønh, ta ñöôïc phaùp aáy taâm an oån, seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Giaëc laø, saùu möôi hai taø kieán chaáp ngaõ v.v... Truøng döõ laø, caùc phieàn naõo tham aùi, saân nhueá v.v... Khoâng sôï giaëc laø, ngöôøi khoâng tìm ñöôïc thuaän tieän ñeå phaù. Khoâng sôï truøng döõ laø, phi nhaân khoâng tìm ñöôïc thuaän tieän ñeå phaù. Khoâng sôï ñoùi laø, khoâng sôï khoâng theå ñöôïc chaân trí tueä thaùnh nhaân.

Khoâng sôï khaùt laø, khoâng sôï khoâng theå ñöôïc vò phaùp laïc cuûa thieàn ñònh, giaûi thoaùt v.v... Trong ñaây töï noùi nhaân duyeân: Boà-taùt ma-ha-taùt thaáy ñöôïc töôùng ñaàu tieân, bieát khoâng bao laâu seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, khoâng sôï ñoïa vaøo ñöôøng aùc, ñoùi khaùt cheát, khoâng sôï rôi vaøo ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi-Phaät. Phaät chaáp nhaän ví duï aáy, laáy thoâ duï teá, laáy theá gian duï xuaát theá gian. Coøn ba thí duï kia cuõng neân phaân bieät noùi nhö treân. Nöôùc bieån lôùn laø duï Voâ thöôïng ñaïo, ñaát baèng phaúng khoâng coù caây nuùi laø duï quyeån kinh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Traùi caây laø, duï Voâ thöôïng ñaïo, hoa caây laø duï ñòa vò baát thoái. Ñaàu xuaân laù cuõ ruïng laïi sanh laù môùi laø duï caùc phieàn naõo taø kieán,



nghi v.v... döùt; coù theå ñöôïc kinh quyeån Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Ngöôøi meï laø duï haønh giaû; thaân trong baøo thai laø duï Voâ thöôïng ñaïo. Töôùng saép sinh laø duï Boà-taùt tu taäp Baùt-nhaõ Ba-la-maät laâu ngaøy. Chaùn ñieàu ñaõ taäp quen laø duï sôï caùi vui daâm duïc cuûa theá gian, khoâng coøn öa ñaém. Phaät khen lôøi noùi kia: Laønh thay! Khi aáy Tu-boà-ñeà nghe Xaù-lôïi-phaát noùi ñöôïc Phaät nhaän, khen "laønh thay", bieát yù Phaät kính nieäm saâu xa Boà-taùt aáy, cho neân baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Raát laø hy höõu, kheùo phoù chuùc vieäc Boà-taùt. Vieäc Boà-taùt laø, "khoâng" ñaïo, phöôùc ñöùc ñaïo, cuõng nhö Phaät noùi coù toång töôùng bieät töôùng ñeå kyù thaùc cho A-nan, Di-laëc v.v... sau khi Phaät vaøo Voâ dö Nieát-baøn, kheùo töï phuïng haønh, daïy baûo chæ baøy, lôïi ích chuùng sanh, khoâng ñeå cho sai laàm. Phaät noùi nhaân duyeân kheùo phoù chuùc laø, caùc Boà-taùt phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. An oån nhieàu chuùng sanh laø, trong chuùng sanh coù voâ löôïng voâ bieân voâ soá, tröø Phaät khoâng ai tính bieát ñöôïc. Ngöôøi theo Phaät, ñöôïc lôïi ích laø, khoâng theå ñeám bieát, goïi laø nhieàu. An oån laø, ñoái vôùi chuùng sanh chaáp thöôøng thì daïy voâ thöôøng, ngöôøi ñaém vui thì daïy veà khoå, ngöôøi chaáp thaät thì daïy veà khoâng, ngöôøi chaáp ngaõ thì daïy veà voâ ngaõ, nhö vaäy goïi laø an oån. Ngöôøi phaøm phu nghe vaäy, ñöông thôøi tuy khoâng vui möøng, nhöng laâu daøi döùt caùc phieàn naõo, ñöôïc caùi vui an oån. Nhö uoáng thuoác ñaéng, ñöông thôøi tuy khoå, veà sau tröø ñöôïc beänh. Voâ löôïng chuùng sanh ñöôïc vui laø, Boà-taùt caàu Baùt-nhaõ Ba-la-maät khi chöa ñöôïc thaønh töïu, vaãn laáy caùi vui ñôøi naøy ñôøi sau laøm lôïi ích chuùng sanh. Nhö trong kinh Boà-taùt Baûn sanh noùi: Neáu ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñaõ dieät caùc phieàn naõo, cuõng laáy caùi vui theá gian, vui xuaát theá gian laøm lôïi ích chuùng sanh. neáu khi ñöôïc Voâ thöôïng ñaïo, thì chæ laáy caùi vui xuaát theá gian laøm lôïi ích chuùng sanh. An vui lôïi ích laø, chæ laáy loøng thöông xoùt; an vui lôïi ích laø lôïi ích nhieàu cho haøng thieân nhaân. Trong caùc ñaïo khaùc vì lôïi ích ít neân khoâng noùi. Vieäc lôïi ích laø, boán nhieáp phaùp. Laáy taøi thí, phaùp thí nhieáp thuû chuùng sanh. AÙi ngöõ coù hai: 1. AÙi ngöõ theo yù. 2. Laø ngöôøi tuøy yù ngöôøi öa phaùp gì noùi cho phaùp aáy.

Boà-taùt chöa ñaéc ñaïo, vì thöông xoùt chuùng sanh, töï phaù kieâu maïn, tuøy yù thuyeát phaùp. Neáu ñaõ ñaéc ñaïo, thì tuøy theo phaùp coù theå ñoä maø noùi. Ñoái vôùi ngöôøi giaøu taâm cao ngaïo, thì khen vieäc boá thí, raèng ngöôøi aáy coù theå ñöôïc taøi vaät, danh tieáng, phöôùc ñöùc, coøn neáu khen vieäc trì giôùi, cheâ bai phaù giôùi, thì taâm hoï khoâng vui. Nhö vaäy tuøy theo phaùp thích hôïp vôùi hoï maø noùi. Lôïi haønh cuõng coù hai: Moät vì lôïi ñôøi nay lôïi ñôøi sau maø noùi phöông phaùp nuoâi soáng, khuyeán tu vieäc lôïi. Hai laø ngöôøi khoâng tin daïy khieán tin, phaù giôùi daïy khieán giöõ giôùi, ít hieåu daïy khieán nghe nhieàu, ngöôøi khoâng öa boá thí daïy khieán boá thí. Ngöôøi ngu si daïy trí tueä. Nhö vaäy, laáy thieän phaùp laøm lôïi ích chuùng sanh. Ñoàng söï laø, Boà-taùt giaùo hoùa chuùng sanh, khieán tu thieän phaùp, ñoàng haønh vôùi hoï; Boà- taùt thieän taâm, chuùng sanh aùc taâm, hoùa ñöôïc aùc taâm cuûa hoï khieán ñoàng vôùi thieän taâm cuûa mình. Boà-taùt laáy boán phaùp nhieáp thuû chuùng sanh khieán an truù trong möôøi thieän ñaïo. Ñaây laø noùi roäng nghóa boán nhieáp. Trong hai thöù thí, phaùp thí laø tuøy theo choã ngöôøi öa thích maø thuyeát phaùp, ñoù laø ñeä nhaát trong caùc aùi ngöõ. Chuùng sanh tham tieác maïng soáng, daïy khieán tu möôøi thieän ñaïo, thì ñöôïc soáng laâu. Trong lôïi haønh thì trong taát caû caùi lôïi cuûa baûo vaät, phaùp lôïi laø hôn caû. AÁy laø lôïi haønh. Trong ñoàng söï, ñoàng haønh thieän phaùp laø hôn caû. Boà- taùt laøm möôøi thieän cuõng daïy ngöôøi laøm. Coù ngöôøi noùi: Sau heát töï laøm möôøi ñieàu thieän, ñoàng nghóa vôùi nhieáp söï thöù tö. Theá neân noùi töï laøm möôøi thieän cuõng daïy ngöôøi laøm; töï tu Sô thieàn cuõng daïy ngöôøi tu. Sô thieàn v.v... ñoàng lìa duïc, ñoàng trì giôùi, neân goïi laø nhieáp nhau. Vì nhieáp nhau neân daàn daàn laáy phaùp Tam thöøa maø ñoä, cho ñeán tu Phi höõu töôûng, Phi voâ töôûng xöù, cuõng nhö vaäy. Töï tu saùu Ba-la-maät cuõng daïy ngöôøi tu, nhaân nôi Baùt-nhaõ neân cuõng khieán chuùng sanh ñöôïc khí phaàn cuûa Baùt-nhaõ; nghóa laø ñöôïc Tu-ñaø-hoaøn v.v... Vì löïc phöông tieän, neân töï mình khoâng chöùng; vì ngöôøi aáy coù löïc phöôùc ñöùc vaø trí tueä taêng ích neân daïy voâ löôïng voâ soá Boà-taùt, khieán an truù saùu Ba-la-maät. Töï mình truù ñòa vò baát thoái, cuõng daïy ngöôøi khaùc truù, cho ñeán töï chuyeån phaùp luaân cuõng daïy ngöôøi khaùc chuyeån phaùp luaân. Theá neân, ta laáy taâm töø bi, kheùo phoù chuùc vieäc Boà-taùt khoâng vì tham aùi, chaáp ñaém.

*Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.*